

Pavao TEKAVČIĆ
Berislavićeva 12, HR-10000 Zagreb

NADIMCI U RJEČNIKU ROVINJSKOGA ISTROROMANSKOGA GOVORA A. I G. PELLIZZERA

U navedenom rječniku autor je našao 105 rovinjskih nadimaka, koji se, poredani po abecednom redu, najprije komentiraju i uspoređuju s drugim izvorima, zatim slijedi pregled fonetskih, morfoloških, sintaktičkih i tvorbenih osobitosti, te pokušaj semantičke kategorizacije.

1. Nakon više od dvadeset godina (v. Tekavčić 1973-1974) ovim se prilogom vraćamo nadimcima na području istroromanskih (IR) govora. O važnosti i zanimljivosti onomastičkih elemenata na kontaktnim areama – a jedna od njih je Istra – ne treba raspravljati niti ih obrazlagati. U tom se dijelu leksika “talože” supstrati, adstrati i superstrati, utjecaji, dodiri i interferencije jezika, naroda i kultura. Stranice što slijede žele biti skroman prilog proučavanju nadimaka, kategorije naročito podložne kreativnosti i afektivnosti. Istodobno nadimci odražavaju i lokalne tradicije, uspomene na likove i događaje; jednom riječju, život prošlih vremena.

2. Naš je korpus najnoviji i dosad najopširniji rječnik jednoga IR govora, i to rovinjskoga, najbolje proučenoga IR dijalekta: to je *Vocabolario del dialetto di Rovigno d'Istria*, I-II, Trst – Rovinj 1992, kome su autori Antonio i Giovanni Pellizzer. Nakon vodnjanskoga (Dalla Zonca 1978) i balskoga (Cernecca 1986), to je treći specifično IR rječnik, i kudikamo najopširniji, jer ima nešto preko 1100 stranica. Taj rječnik, što ćemo ga odsada citirati kao Pellizzer 1992, do neke mjere kumulira prethodna IR leksikografska djela, donosi obilje materijala iz svih životnih područja, povijesne i slične podatke, a naravno i onomastičke elemente (antropime, nadimke, hagianime, hidronime, toponime, zoo- i fitonime i dr.). Uz IR u rječniku nalazimo i istarskovenetske, tršćanske, furlanske, talijanske itd. riječi, a ne

manjka ni hrvatski, slovenski, njemački i sl. leksički materijal. Napokon, valja dodati da je Pellizzer dosad jedini IR rječnik koji donosi i etimologije (doduše često manjkave i/ili pogrešne, no to ne spada u ovaj rad). Podatke iz rječnika Pellizzer 1992 uspoređujemo s nekim drugim dostupnim nam izvorima, koji su navedeni u bibliografiji.

3. Nadimci u rječniku Pellizzer 1992 navedeni su kao samostalne natuknice ili u okviru odgovarajućih apelativa, a neki se nalaze i pod drugim natuknicama (što posebno označavamo). Našli smo ovih 105 nadimaka:

Babàn, Baguleîn, Bigarièla, Bileîn, Birateîn, Birola, Bis'ciuleîna, Boûfo (s.v. *Val*), *Bucâl, Bugàro, Buntènpo, Burdîto, Buteîso, Cacaciàn, Caciàn, Cagàia* (i s.v. *sabiunànto*), *Cagaiòla, Cagarùche, Calàndra, Calandreîn, Calisòn, Canalòn* (s.v. *murièl*), *Canuciâl, Capalòn* (i s.v. *bicièr*), *Càsca, Castièl, Catalàn, Catuòcio, Ciài, Ciaramàta, Cirigheîn, Ciruleîn, Citeîn, Ciuòce, Ciuòr, Cònsolo, Cucâl, Culatòn, Culònbo, Curàsa, Davàgnamali, El ri* (s.v. *ri*), *Favìr, Fiòlo, Galànte, Gambìl, Gàngula, Ganipeîna, Geîn, Geîra, Gòngo, Greîlo, Gureîla, La banbeîna* (s.v. *banbeîn*), *Làgrame in scarsièla* (s.v. *làgrama*), *L'Amiricàn* (s.v. *Amiricàn*), *La rùsa canpanièra* (s.v. *canpanèr*), *Malòn, Màmò, Manceîna, Mudànda, Mulchièra, Muntaròl, Muòro, Nàne de la pagoûra, Nanòn, Nàsa, Pàce, Paladeîn, Palisièl, Papamùsche* (s.v. *mùsca*), *Pastanàcia, Pataceîna, Peîrula* (*Geîgi*), *Poûia, Pulènta, Pùlpa, Pursìdi, Reîma, Ribòn, Sapiènto, Sàvie, †brigaligoûmi* (s.v. *ligoûme*), *Scanabìchi* (s.v. *pònta*), *Scarpèna, Scaveîa, Seîngano, Sfrànsaga, †grafòn, Sigàro, Silièla, Spacamuntàgne, Spadàro, Spasacànpage, Spasapàn, Stifanuòti, Streîsa, Sucòn, Suòpa, Suvìta, Taiabùschi, Taliàn, Tàrma, Trigànbe, Vantàso* (s.v. *pièrgula: Vantàfi*).

4. U ovom ćemo prilogu najprije komentirati sve nadimke abecednim redom i s citatima iz drugih izvora/pomagala; zatim ćemo promotriti fonetske, morfološke, sintaktičke i tvorbene značajke, a završit ćemo pokušajem semantičke kategorizacije.

Podaci o podrijetlu i/ili nositelju/-ima u našem su rječniku nažalost rijetki, pa ako u pregledu nisu navedeni odmah iza nadimka, znači da ih autori ne navode.

5. Nadimci u rječniku Pellizzer 1992 s komentarima i usporedbama:

1) *Babàna* – nadimak žene koje suprug nosi prezime *Babàn*. U tršćanskom govoru *baban* znači 'ženetina' (Doria s.v.). Pauletich donosi muški rod *Babàn*.

2) *Baguleîn* – kao apelativ znači 'štap, palica', čemu odgovara vodnjansko

bagoulèina,¹ tršćansko *bagolina*, venetsko *bagol(in)a*, sve od BACULUM ‘štap, biskupska palica’ (DEI, s.v. *bàcolo*). Mirković daje nadimak *Bagolo* u Balama.

3) *Bigarièla* – nadimak venecijanskoga podrijetla; kao apelativ znači ‘svinuti dio šava na jedrima’, ali je i šaljivi izraz za ženski genital i za patuljka (što se navodi pod nadimkom). Isti nadimak ima Pauletich, Giuricin Gian donosi *Bigarièla* i *Neìn Bigarièla* (269. str.),² a Rosamani za Izolu daje nadimke *Bigarèl* i *Bigarèla*.

4) *Bileîn* – hipokoristik od pridjeva *bièl* ‘lijep’, koji odgovara talijanskom *bellino* ‘ljepuškast’ (← *bello*). Isti je nadimak poznat i u Vodnjanu (Tekavčić 1973-1974, 167. str.; Forlani-Moscheni), dok Pauletich daje varijantu *Bilìn*. Kao i apelativ, nadimak je motiviran i može se stvoriti ad hoc.

5) *Biriteîn* – po tumačenju autorâ možda od venecijanskoga *biri* kao naziva sirotinjskih dijelova Venecije, ali se ta hipoteza ne obrazlaže. Neposredno prije nadimka stoji međutim apelativ *biriteîn* ‘sivkast(a boja)’, a nakon nadimka *biriteîna*, demin. od *barita* ‘kapa’ (usp. tal. *berrettino*), koji nam izgledaju mnogo vjerojatniji kao ishodište. Isti rovinjski nadimak donosi i Pauletich.

6) *Bìrola* – od apelativa, koji označava vrstu grožđa; i u Pauletichu, dok Ugussi-Moratto 1985 bilježe god. 1797. u Bujama prezime *Birolla*, ali to ukazuje na drukčiji naglasak.

7) *Bis’ciuleîna* – apelativ *bis’ciuleîna* (pored *bistiuleîna*), kao i tal. *bestiolina*, dvostruki je deminutiv od *bestia* (sufiksima -OL- i -IN-). Isti nadimak poznaje i Pauletich.

8) *Boùfo* – nadimak obitelji vlasnika, koji smo izolirali iz toponima *Valboùfo* (s.v. *val*). U Pauletichu *Boùf*.

9) *Bucàl* – kao apelativ znači ‘vrč; noćna posuda; neotesanac’. Isti nadimak imaju Pauletich i Lusa, dok u Vodnjanu postoji deminutiv: *Bucalito* (Forlani-Moscheni) odn. *Bukalíto* (Tekavčić 1973-1974, 167. str.).

10) *Bugàro* – apelativ znači ‘stražnjica’. Isti oblik daje i Giuricin Gian (269. str.), dok Pauletich piše *Bùgaro*, pa ne znamo radi li se o istoj riječi odnosno nadimku.

¹ Ovdje navedeno vodnjansko *bagouleîna* podudara se s oblikom *bagoulèina* u Dalla Zoncina rječniku vodnjanskoga IR govora (Dalla Zonca 1978), koji je autorima i inače glavni izvor za vodnjanski, iako je star oko stoljeće i pol (G. A. Dalla Zonca je živio od 1792. do 1857.) Taj rječnik piše diftonge /ei/, /ou/ (*ei*, *ou*) hiperkorektno, tj. i u nenaglašenom položaju, npr. *prein-zèipeio* ‘principio’, *coucouròucou* za onomatopeju pijetla itd. Stvarni oblik glasi dakle *bagulèina*, pa te rezerve valja uvijek imati na umu pri konzultaciji Dalla Zoncina djela.

² Zadržavamo originalnu grafiju izvora, a stranice dajemo samo za one izvore kojima abecedni popis nije glavni dio ili one koji nadimke komentiraju i izvan popisa, u tekstu.

11) *Buntèmpo* – nadimak po apelativu *buntèmpo*, što je naziv vrste vina, od *buntènpa* kao imena grožđa [u historijskom je smislu međutim ovo potonje izvedeno iz oblika na -o]. U Rosamaniju *buntempa* je naziv i grožđa i vina, a Pauletich ima varijantu *Bontempo*.

12) *Burdìto* – kao apelativ isto što i *brudìto* ‘brodet’. Nadimak se nalazi i u Pauletichu, dok Rosamani (za Rovinj i Vodnjan) daje apelative *burdèito* i *brudìto*.

13) *Buteïso* – osim *Buteïssso* u Pauletichu drugih potvrda nismo našli. Diftong /ei/ potječe od /i/, protoničko /u/ od /u/ ili od /o/, intervokalno /s/ refleks je od /ss/ ali i zamjena za /tts/, /čč/ i /šš/, tako da se može pretpostaviti najmanje 8 etimona (*Bottisso, *Bottitso, *Bottiččo, *Bottiššo; isto sa *Bu-*), a moglo bi se raditi i o adaptaciji hrv. *butić* odn. prezimena *Butić*. Zasadaj taj nadimak ostaje neobjašnjen.

14) *Cacaciàn* i *Caciàn* – dva nadimka koji su uvršteni kao zasebne natuknice, dok su tumačenja kako se čini pobrkana. Za *Cacaciàn* se naime kaže da je to nadimak dviju pomalo šašavih sestara, kojima je narod nadjenuo nadimak *caciàne* jer su običavale tjerati mulariju povicima *cac*, *cac*; *Caciàn* je, naprotiv, »stari rovinjski nadimak« izveden od apelativa koji odgovara talijanskom *cacacciano* i znači ‘kukavica, bijednik’ [u DEI *cacacciano* znači ‘plašljivac’, od glagola *caicare*]. Očito je da se prvo tumačenje odnosi na drugi nadimak i obratno.

15) *Cagàia* – apelativ *cagàia* znači ‘proljev, sračka’, od malo prije spomenutoga glagola, vrlo pogodnoga za nadimke. Isti nadimak imaju i Giuricin Gian (284. str.) i Pauletich.

16) *Cagaiòla* – apelativ *cagaiòla* sinonim je od *cagàia*. DEI bilježi *cacai(u)ola* ‘dizenterija’ i ‘velik strah’ (veza je posve jasna), Giuricin Gian daje množinu *Cagaiòle* za sestre Ive (284. str.), a Doria (s.v. *cagariola*) i Lusa daju piransku varijantu *Cagarola*.

17) *Garùche* – složenica od *cacà* (< CACARE), koji već poznajemo, i (naizgled) množine od *rùca* ‘preslica’. Ali semantička strana pravi određene teškoće, a ne valja zaboraviti da Pellizzer 1992 za pojam ‘preslica’ daje oblik *ruòca* (tal. *rocca*), ne *rùca. Pauletich piše taj nadimak kao *Càga roùche*, a to nas navodi da u *roùche* vidimo hrvatsko *ruke*: za (uvijek ironički) nadimak ‘ruke’ bolje pristaju nego ‘preslice’, a hiperkorektni diftong /ou/ za aloglotsko /u/ nije rijedak (*Gioùre* < hrv. *Jure*, *Gioùda* < tal. *Giuda*, *soùc* < njem. *Zug* itd.; usp. vodnjanski nadimak *Ròwzisa* < hrv. *Ružica*).

18) *Calàndra* – kao apelativ to je naziv za vrstu ševe. Isti nadimak ima i Pauletich.

19) *Calandreîn* – ishodište je Boccacciiov lik *Calandrino*, oličenje naivca i žrtve prijevara. I u DEI *calandrino* znači isto, ali postoji i homonim kao ime za vrstu

ševe (usp. Doria s.v. *calandrina*). Nadimak poznaju Giuricin Gian (276. str.) i Pauletich.

20) *Calissòn* – kao apelativ označava vrstu staroga muzičkog instrumenta a i duga, mršava čovjeka (ishodište nadimka). U Pauletichu čitamo *Calissòn*, u Giuricin Gianu (278. str.) ženski rod *Calisona*. Rosamani bilježi u vodnjanskom *calissòn* ‘komad stucanoga bakalara’, ali to je vjerojatno druga riječ.

21) *Canalòn* – apelativ *canalòn* je naziv vrste tijesta (tal. *cannellone*), a isti nadimak donosi i Pauletich.

22) *Canucial* – čest nadimak, od apelativa koji znači ‘dalekozor’ (tal. *cannocchiale*); ima ga Pauletich, a Giuricin Gian (269. str.) bilježi *Chico Canucial* i *Giuvani Canucial*.

23) *Capalòn* – kao apelativ *capalòn* znači ‘velik šešir; čupavac’. Taj se nadimak citira i s.v. *bicièr* ‘čaša’ (u jednom primjeru), ima ga i Pauletich, dok Rosamani daje *capalon* kao naziv vrste kukca (elaterio). Doria međutim razlikuje *capelon*₁ ‘velik šešir’ (tal. *cappellone*) i *capelon*₂ ‘čupavac’ (tal. *capellone*) i napominje da bi ovaj drugi zapravo morao glasiti *cavelon, jer dolazi od *cavel* ‘vlas’ (tal. *capello*). Dakle bi i u rovinjskom to morale biti dvije natuknice: *capalòn*₁ ‘velik šešir’ i *capalon*₂ ‘čupavac’.

24) *Càsca* – od apelativa *càsca*, što je naziv za sipinu kost i za račji oklop. Od drugih izvora donosi taj nadimak samo Pauletich.

25) *Castièl* – osnova je apelativ *castièl* (tal. *castello*) ‘tvrđava’. Isti nadimak poznaje i Pauletich, a *Castièl* kao toponim navodi Rosamani.

26) *Catalàn* – kao apelativ znači ‘katalonski, Katalonac’, a postoji i toponim *Val da Catalàn*. Isti nadimak ima i Rosamani, s napomenom da možda potječe od oznake podrijetla (što nam izgleda očito). Giuricin Gian je zabilježio *pare e feïo Catalani* (269. str.), a Pauletich ima nadimke *Catalan* i *Catalan-Ravano*.

27) *Catuòcio* – od apelativa, koji znači ‘lažljivac’. Kao rovinjski nadimak poznaju ga Pauletich i Rosamani.

28) *Ciài* – prema tumačenjima autorâ taj nadimak potječe od zadnjega člana pitanja *Che nome c(i) hai?* ‘Kako ti je ime?’, ali nema potvrda ni obrazloženja. U današnjem svakodnevnom talijanskom jeziku prezent i imperfekt glagola *avere* sve češće se stapaju s klitikom *ci* u oblike [čq], [čai], [ča] itd. odnosno [čavévo], [čavévi], [čavéva] itd., ali to je razmjerno recentna pojava i javlja se uglavnom u Toskani i Laciju (Rohlfs 1969, § 899), pa bi kao ishodište nadimka bila moguća samo za osobu koja je tako govorila. Isti nadimak donose i Pauletich i Giuricin Gian (284. str.), dok Mirković citira balski nadimak *Ciaie* i izvodi ga iz hrvatskoga pitanja *ča je?*. Zasadu ne možemo reći je li rovinjski nadimak *Ciài* genetski identi-

čan s balskim *Ciaie*, ali nam hrvatsko podrijetlo u oba slučaja izgleda vjerojatno. A može li se pomišljati na adaptaciju hrvatske riječi *čaj*?

29) *Ciaramàta* – od sintagme *Chiara mata* ‘Luda Chiara’ (simbolički lik u rovinjskim tekstovima), ali to je i naziv dječje igre (Pellizzer 1992 i Doria s.v.). Drugih potvrda nema.

30) *Cirigheîn* – od *ceîrîga, cîrîga* ‘tonzura, čela’ (tal. *chierica*). Ima ga i Pauletich. Za razliku od autorâ mislimo da ishodište može biti i deminutiv od *cîrigo* ‘klerik’ (tal. *chierico*).

31) *Ciruleîn* – kao apelativ znači ‘besposličar’ i ‘mali (dječji) penis’. Svi naši izvori donose za Rovinj i Vodnjan oblike na *-ein*, drugdje na *-in* (Mirković), a Doria bilježi (s.v. *cirulin* ‘piccolo pene’) i oblik *cirulêin*, u Rovinju ‘neuredan u odijevanju’, u Fažani ‘skitnica, potucalo’.

32) *Citeîn* – apelativ *citeîn* znači ‘bogomoljac’ (Doria s.v. *cetin*: ‘bogomoljac’ i ‘pedant’), u Rosamaniju ženski rod *citéina* ‘bogomoljka’. Isti nadimak poznaju Pauletich i Giuricin Gian (*Citeîn*, 259. i 273. str.).

33) *Ciuòce* – kao apelativ znači ‘kicoš’. Drugih rovinjskih potvrda nema, dok u Vodnjanu postoji *Ciocio* (Forlani-Moscheni) odnosno *Čočo* (Tekavčić 1973-1974, 172. str.). Ishodišta nadimka mogu međutim biti i oblici koje donosi Doria: *cioci* ‘drag; maza’ [usp. tal. *cocco di mamma* ‘mamina maza’], *ciocia* ‘ljepotica, zaljubljenica’ ali i ‘kravljii izmet’ [!]; u dijalektu Siene *ciocio* ‘izvještačen, afektiran; mekoputan’.

34) *Ciuòr* – apelativ *ciuòro* ‘glupan’ dolazi u ž. rodu kao nadimak *Ciuòra*, ali ista riječ znači i vrstu vrane [usp. ERHSJ s.v. *čōra* ‘Krähe’]. Pauletich uz *Ciuòr* donosi i oksimoron *Ciuòr sapiènto*, a Giuricin Gian *Nicoluò* odn. *Niculuò Ciuòr* (oboje na 269. str.).

35) *Cònsolo* – od istoimenoga apelativa *cònsolo* ‘konzul’, bez drugih podataka. Poznaje ga i Pauletich.

36) *Cucàl* – nadimak staroga morskog vuka imenom Giuseppe Sponza, po apelativu *cucàl* ‘galeb’ [usp. Doria ss. vv. *cocal* i *cucal*]. Taj nadimak u Rovinju poznaje i Rosamani, a kao nadimak obitelji Sponza ima ga i Pauletich.

37) *Culatòn* – od apelativa *culatòn* ‘pederast’ (osnova je *culo*). Donose ga Giuricin Gian (263, 269 i 275. str.) i Pauletich, a Doria poznaje nadimak *Culatone* u V. Lošinju (s.v.).

38) *Culònbò* – odgovarajući apelativ znači ‘golub’, ali označava i vrstu ribe. Giuricin Gian daje nadimak *El Suto Culonbo* [*suto* ‘šepav’] (269. str.), a u Pauleticha nalazimo varijante *Culòmbò* i *Culòmbò parlabièl*.

39) *Curàsa* – nema podataka, no čini nam se da je ishodište apelativ *curàsa* ‘oklop’ (tal. *corazza*). U Pauletichu *Curàssa*.

40) *Davàgnamali* – nadimak ribara Luigija Caluccija, koji je živio do polovine 20. stoljeća. Nadimak potječe od njegove rečenice *fà chi ti ga li iè davagnadadi*³ *a ma frà, davàgnamali anche a mèi*, s tal. prijevodom autorâ ‘giacché li hai guadagnati (vinti) a mio fratello, guadagna anche i miei’ (s.v. *davagnà*). Smisao nije posve jasan bez podataka o kontekstu, situaciji ili vrsti igre (vjerojatno hazardne). Glagol *davagnà* je (rjeđa) varijanta od *vadagnà*, tal. *guadagnare* ‘dobiti, zaraditi’. Od drugih izvora samo Pauletich donosi oblik *Davàgnanali* [vjer. pogrešno *n mj. m*].

41) *El ri* – apelativ *ri* ‘kralj’ (tal. *re*) s članom, nadimak jednoga rov. ribara. Pauletich daje samo *Ri*.

42) *Favìr* – po autorima u vezi s *fava* ‘bob’. U Pauletichu *Favìro*. Drugih paralela nema.

43) *Fiòlo* – od apelativa *fiòlo*, u cijeloj ven. arei češće *fiòl* ‘sin, dijete, dječak’ (tal. *figliolo*, u Firenzi posve istisnulo književno *figlio*, Rohlf s 1969, § 1086). Isti nadimak ima i Pauletich.

44) *Galànte* – od apelativa *galànte*; kao nadimak poznaju ga Pauletich u Rovinju i Forlani-Moscheni i Tekavčić 1973-1974, 172. str. u Vodnjanu, a prezime *Galànte* donose Rosamani i Tekavčić (*loco cit.*).

45) *Ganbil* – po rukopisnom rječniku A. Segariola autori vide u tom nadimku oblik imena *Gabriele*, ali – prema Iveu (1900, 63. str.) – daju i niz istarskih paralela za sličnu riječ u značenju ‘devina dlaka; deva’, tako da ishodište nije sigurno. Nadimak *Ganbil* ima već Ive (1900, *loco ult. cit.*).

46) *Gàngula* – apelativ *gàngula* znači ‘žlijezda’ i ‘škrofule’. Prema DEI odgovarajući talijanski oblik *gàngola* rezultat je kontaminacije lat. *glandula* s grč. *ganglion*. Nadimak *Gàngula* ima već Ive (1900, 63. str.), a danas i Pauletich.

47) *Ganipeína* – apelativ *ganipeína* naziv je grube tkanine za pojačanje i izveden je iz rovinjskoga *ganièpa* ‘konoplja’ (tal. *cànapa*). U DEI nalazimo homonime *canapina*₁ ‘vrsta ptice’ i *canapina*₂ ‘konopljište’, dok se za grubu tkaninu daje muški rod *canapino*. Pauletich bilježi muški rod *Ganipeîn*, dok Lusa donosi simpleks *Canepa* ali bez naglaska, pa ne možemo reći je li taj oblik isto što i nadimak *Kanépa* u Vodnjanu (Tekavčić 1973-1974, 173. str.).

48) *Geîn* – nadimak što ga autori tumače kao onomatopeju i povezuju s uzviškom *geîn geîn* u istarskoj priči o Haronu (Ive 1900, 174.-179. str., posebno 175.

³ Kako u rječniku Pellizzer 1992 nema popisa pogrešaka i ispravaka, ne znamo je li taj oblik autentičan ili je nečije pogrešno “stapanje” oblikâ *davagnàdi* i *vadagnàdi*.

str.). I Pauletich ima isti nadimak, dok Giuricin Gian daje varijantu *El geîn*, nažalost bez komentara (269. str.). S obzirom na pravilnu podudarnost rovinjskoga *-ein-* s venetskim i talijanskim *-in-* pitamo se ne bi li se u nadimku *Geîn* mogla skrivati rovinjska adaptacija engleskoga *gin* (usp. *roûn* 'rum', Pellizzer 1992, s.v.).

49) *Geîra* – bez ikakvih podataka. Pauletich ima oblike *Geîra* i *Géïro*. Teško je reći radi li se o rovinjskoj adaptaciji talijanskoga *gira* 'prijenos mjenice' (DEI s.v.) ili tal. muškog roda *giro*, ili pak o jednom od rizotoničkih oblika glagola *girà* (ven. *girar*, tal. *girare*).

50) *Gòngo* – od apelativa *gòngo* 'prsten na rudu ili plugu'. Prema autorima to je nadimak obitelji Calucci, po Pauletichu naprotiv familije Curto.

51) *Greîlo* – od apelativa *greîlo* koji znači 'cvrčak' (tako u IR dijalektima Rovinja, Vodnjana i Fažane, drugdje *grilo*), od latinskoga *gryllus*, onomatopejskoga podrijetla. Rovinjski je nadimak, kažu autori, nosio mesar, građanin Mletačke republike, kasnije proverbijalni lik (po neobjavljenim zapisima A. Ivea). Isti oblik bilježi i Pauletich, a Lusa i Mirković donose nadimak *Grilo* (po Mirkoviću u Balama za brzu i okretnu osobu).

52) *Gureîla* – nema drugih podataka, no očito je da je osnova apelativ *gureîla* (rov. adaptacija) 'gorila' (valjda po sličnosti ili snazi). Taj nadimak ima i Pauletich.

53) *La banbeîna* – apelativ *banbeîn*, *-a* (tal. *bambino*, *-a*) ne traži daljnja objašnjenja. Bez člana daje ga Pauletich, a u odgovarajućem balskom obliku (*Bambin*) Mirković.

54) *Làgrame in scarsièla* – doslovno 'suze u džepu', s.v. *làgrama* 'suza', nadimak cmizdrave osobe, koji nam međutim više liči na apelativ ironična značenja. Pauletich daje samo *Làgrama*, drugi ga izvori uopće ne bilježe.

55) *L'Amirican* – s.v. *amiricàn*, s jasnim značenjem. Bez člana (i ovdje) donosi ga Pauletich, dok Giuricin Gian ima oblik *El mirican*, dakle sa članom ali i s aferezom (269. str.).

56) *La rùsa canpanièra* – s.v. *canpanèr* 'zvonar', ali bez tumačenja. Nažalost, i Pauletichev je oblik *Canpanièra* (*la rùssa*) bez tumačenja. I Lusa i Forlani-Moscheni poznaju nadimak *Campaner*, ali osnova je apelativ koji znači vrstu školjkaša.

57) *Malòn* – kao apelativ znači 'dinja' (ven. *melon*, tal. *melone*). Isti nadimak ima Giuricin Gian (278. str.) i Pauletich.

58) *Màmo* – apelativ *màmo* naziv je drvene ploče u igri *pàndolo* (kao samostalna natuknica *pàndalo*) 'igra štapićima'. Autori drže da taj nadimak nema nika-kve veze s tršćanskim *màmo* 'glupan' (usp. Doria s.v.), dok nama ovo drugo izgleda možda i vjerojatnije kao ishodište nadimka (a ne treba zaboraviti ni jezičnu

i arealnu bliskost IR i tršćanskoga). I Pauletich navodi nadimak *Màmo*, a Forlani-Moscheni bilježe apelativ *mamo* ‘mamina maza’ i odgovarajući nadimak *Mamo*.

59) *Manceîna* – uz nadimak navodi se i top. *Manceîna*, pa su oba sigurno u vezi. Isti nadimak poznaju Pauletich i Giuricin Gian (269. str.). Možda se radi i o adaptaciji tal. *mancina* ‘lijeva ruka; kratak mač; vrsta dizalice’.

60) *Mudànda* – nadimak velike obitelji, koja se danas gasi uslijed dijaspore. Po Pauletichu to je nadimak obitelji Malusà. Ishodište je dakako imenica *mudànde* (tal. *mutande*) ‘gaće’ (po DEI potvrđeno god. 865. u latiniziranom obliku *mudandae*).

61) *Mulchièra* – po autorima apelativ *mulchièra* označava posudu za žito (prema A. Segariolu) i malu drvenu posudu za nošenje hrane u polje. Ive (1900, 3. str.) daje naprotiv značenje ‘muzlica’ (od **mulcaria* za *mulgarium*); isti nadimak ima i Pauletich, a Mirković (za Bale) bilježi nadimak *Mochera* i apelativ *mochèra* ‘drvena posuda samo za nošenje hrane težacima’ (i definira to kao tipično balsku riječ), a to se skoro posve podudara sa značenjem u Cerneccinu rječniku (1986.). Giuricin Gian donosi nadimak *Griguorio Mulchièra* (269. str.), a i u Rosamaniju čitamo vodnjanski apelativ *muchera* (s var. *molchera*) ‘drvena posuda za hranu težacima’.

62) *Muntaròl* – bez ikakvih drugih podataka, osim što Pauletich ima čak četiri nadimka: *Muntaròl*, *Muntaròl àtila*, *Muntaròl ciècio* i *Muntaròl tàlia*.

63) *Muòro* – apelativ *muòro* znači ‘crn(o kos), taman’, ali postoji i homonim kao naziv vrste ribe. Po Pauletichu *Muòro* je nadimak više obitelji, a postoje i nadimci *Muòro canuciàl* (v. gore *Canuciàl*) i *Muòro garbàva* (za obitelj Gherbassi, dakle je u osnovi obojega hrv. *grba*, *grbav*). Zanimljiv podatak o nositelju daje Lusa (300. str.): nadimak *Moro* nosio je netko tko je kao dijete postajao vrlo tamnoputan već u ožujku.

64) *Nàne de la pagoûra* – nadimak jasna podrijetla: *Nàne* je hipokoristik imena *Giovanni* (v. idući nadimak), a *pagoûra* znači ‘strah’ (tal. *paura*). Taj nadimak ima i Giuricin Gian (263. i 269. str.), dok Pauletich bilježi proširenu varijantu *Nàne del biàzio* [sic] *dèla pagoûra*.

65) *Nanòn* – nadimak što ga donose Pauletich, Mirković i Forlani-Moscheni; samo ovi posljednji tumače ga kao augmentativ imena *Giovanni* [zapravo hipokoristika *Nàne*, usp. 64].

66) *Nàsa* – od apelativa *nàsa*, tal. *nassa* ‘vrša’ (po DEI u Italiji poznato od Rotharijeva edikta g. 643.). U Pauletichu čitamo nadimke *Nàssa* i *Nàssa viècia* (*viècia* ‘stara’).

67) *Pàce* – vjerojatno od *pàce* ‘mir’; nadimak brojne obitelji Venier (isti podatak daje i Pauletich). Ne znamo je li to isti nadimak kao Mirkovićev *Pacia* u Balama.

68) *Paladeîn* – kao apelativ ta riječ znači ‘paladin’, a nadimak poznaju skoro svi naši izvori: *Paladeîn* (Pauletich), *Paladèin* (Forlani-Moscheni), *Paladéin* (Rosamani), *Paladéyn* (Tekavčić 1973-1974, 163. str.). Ugussi-Moratto 1985 zabilježili su (za god. 1877.) *Paladin*.

69) *Palisièl* – prema apelativu koji znači ‘kolac za lozu i druge rasline’ to je nadimak duge i mršave osobe (od *pal*, tal. *palo* ‘kolac’). Nema drugih podataka.

70) *Papamüsche* – složenica od glagola *papà* ‘papati, jesti’ i množine od *müsca* (tal. *mosca*) ‘muha’, nadimak za nekoga tko otvorenih ustiju bulji pred sebe. Pauletich daje varijantu *Papamòsche*.

71) *Pastanàcia* – ishodište je apelativ *pastanàcia* ‘pastinak’ (< PASTINACA), a isti nadimak ima i Pauletich. Ali fonem /č/ ne može se objasniti od latinskoga PASTINACA, nego bi trebalo poći od lat. PASTINACEUM, što je očuvano u pizanskom (DEI s.v.), no taj je dijalekt predaleko od Istre.

72) *Patacèina* – apelativ u značenju ‘grumen trave sa zemljom po njoj’ i nadimak ženske osobe. Ima ga i Pauletich, dok Giuricin Gian daje muški rod *Petacèin* (269. str.).

73) *Peîrula* (*Geîgi*) – nadimak glupe osobe, bez ikakve veze s tršćanskim nadimkom *Gigi Pirola* (za osobu koja običava prstom čistiti nos; *pirola* ‘šmrkalj, bale u nosu’). Gdje nema diftonga /ei/ nalazimo oblik *pirola*, *pirula* (Mirković: nadimak *Pirola* u Balama), sve od PILULA (demin. od PILA ‘lopta, kugla’) s disimilacijom /l – l > r – l/. Usp. DEI, ss. vv. *pillola* i *pillora* (ovdje /l – l > l – r/). Rosamani donosi vodnjansku riječ *péiruli* (množ. m. roda) ‘privjesak; velike naušnice’.

74) *Poûia* – nadimak jedne od obitelji Rocco (isto i u Pauletichu). Vjerojatno se radi o nadimku *Puglia* (u rovinjskoj adaptaciji), jer Pauletich poznaje nadimak *Puia* za osobu porijeklom iz Barlette (187. str.), ali ne bi bilo isključeno ni ishodište *puia* ‘škanjac’ (v. Zingarelli, s.v. *poiana*).

75) *Pulènta* – od općepoznatoga apelativa: u Pauletichu *Pulènta*, dok Lusa daje varijantu *Polenta* (i tal. *polenta*).

76) *Pùlpa* – od apelativa *pùlpa*, ‘pulpa, sočno meso’; imaju ga Pauletich i Rosamani.

77) *Pursìdi* – s uputom na lokuciju *bavànda da sa Pursìdi* (i *Prusìdi*) ‘bevanda s više vina nego vode’. Taj nadimak ima i Pauletich, ali nigdje nismo našli tumačenja. Nadimak podsjeća na tal. ime *Prassede*, no bez drugih podataka ne možemo reći o tom nadimku više.

78) *Reîma* – nadimak osobe koja je govorila u rimama (*reîma* ‘rima’). Nema potvrda iz drugih izvora.

79) *Ribòn* – apelativ znači ‘arbun’. Nadimak stare ribarske obitelji Santin, koji poznaju i Pauletich i Rosamani.

80) *Sapiènto* – apelativu *sapiènto*, ven. i tal. *sapiente*, ne treba komentara. Nadimak *Sapiènte* ima i Pauletich.

81) *Sàvie* – nadimak naveden pod toponimom *Sàvie* (*Val de li*); odnosi se na sestre vlasnice. Pauletich donosi singular *Sàvia*. Ne možemo reći je li ishodište pridjev *sàvio* ‘mudar’ ili apelativ *sàvia* ‘žalfija’ (Pellizzer 1992 i Rosamani, s.v.).

82) *ſbrìgaligoûmi* – nadimak preveden kao ‘rompi legumi, straccia legumi’ [‘tko kida, dere povrće’]. Isti nadimak daje i Giuricin Gian (269. str.). Analogne složenice poznaju i drugi izvori: *Sbregafeor* i *Sbregamandati* (Lusa), *ſbréigafáva* (rov. nadimak, Rosamani) itd.

83) *Scanabìchi* – nadimak citiran pod toponimom *P.ta [= Pònta] del præ da Scanabìchi*, sve s.v. *pònta* ‘punta, rt’. Doslovno je značenje ‘jarcoder’, a u tvorbenom je smislu to složenica od glagola *scanà* ‘(o)derati’ (tal. *scannare*) i *bìco* ‘jarac’ (tal. *becco*). Pauletich, kao i inače, piše taj nadimak odvojeno (*Scàna bìchi*), Rosamani zajedno (*Scanabéichi*, kao rov. nadimak). Paralele: *Scavasabechi* (*scavasà* ‘kidati, komadati’ + *beco* ‘jarac’; Mirković za Bale), *Scanalòuvi* (*lòuvo* ‘vuk’; Forlani-Moscheni za Vodnjan), *Skanalúvi* (Tekavčić 1973-1974, 170. str.; također u Vodnjaju) itd.

84) *Scarpèna* – nadimak po apelativu *scarpèna* ‘škrpina’; od drugih izvora samo u Pauletichu.

85) *Scaveîa* – autori upućuju na apelativ *scaveîa* ‘pokvareno brašno’ i na Iveovo (1900, 42. str.) tumačenje od *scapita «quasi scapitata», ali to je tumačenje formalno nejasno, a i čestica *quasi* izražava približnost i rezervu. Isti nadimak donose i Pauletich, Giuricin Gian (284. str.) i Mirković, a semantički mu je blizu vodnjanska riječ *scavion* ‘kruh od mekinja’ u Rosamaniju.

86) *Seîngano* – od apelativa *seîngano* ‘Ciganin’; u Pauletichu u ž. rodu (*Seîngana*). Postoje brojne varijante s /i/ mj. /ei/ i /ts/ mj. /s/ (*zìngino*, *sìngino* itd.) u Istri i šire.

87) *Sfrànsaga* – apelativ *sfrànsaga*⁴ znači ‘cvancika’. Isti oblik bilježi i Giuricin Gian (269. str.), dok Pauletich ima varijantu *Svànsaga*. Svim tim oblicima

⁴ Pod tom natuknicom autori upućuju na *fànsaga*, što je vjerojatno pogreška mjesto *sfànsaga*, ali tih dvaju oblika nema. Uvrštena je međutim varijanta *svànsaga* s uputom na *svànsica*, ali ni ove potonje nema, nego mjesto nje stoji *svànsiga*. To je samo jedan od ogromnoga broja primjera neurednosti u citiranju varijanata i međusobnim uputama (*cross references*) u cijelom rječniku.

odgovara tal. *svànzica* kao naziv staroga austrijskoga novca (u Toskani ‘sitniš’ uopće, DEI s.v.), od njemačkoga *zwanzig* (po DEI), *zwanziger* (Pellizzer 1992, s.v. cit.).

88) *ſgrafòn* – postoje tri homonimna apelativa: 1. ‘ogrebotina’, 2. ‘mletački žbir’, 3. ‘klesarska alatka’, no kako je nadimak naveden kao posebna natuknica, ne znamo što mu je ishodište (vjerojatno značenje pod 2, od prvotnoga značenja ‘otimač’, usp. DEI *sgraffiare* ‘(o)grecsti’ i ‘(u)krasti’).

89) *Sigàro* – od apelativa *sigàro* (posebna natuknica). Za takav naglasak usp. *Vèydo di sigàri* u Vodnjaju (Tekavčić 1973-1974, 171. str.), dok Pauletich ima *Sigaro da virgèinia*. Za naglasak *sigàro* u Italiji v. DEI, s.v. *sigaro*.

90) *Silièla* – kao apelativ označava karamelu, bombon, a u prenesenom značenju i nametljivu osobu (po ljepljivosti u materijalnom odn. metaforičkom smislu). Nadimak je naveden u okviru jednoga primjera, kao ad hoc stvorena oznaka dosadne osobe.

91) *Spacamuntàgne* – čest nadimak; kao apelativ znači ‘hvastavac, razmetljivac’. To je složenica tipa *Cagarùche*, *Scanabichi* itd., od glagola *spacà* (tal. *spaccare*) ‘cijepati, sjeći’ i množine imenice *muntàgna* (tal. *montagna*) ‘brdo’. Pauletich i ovaj nadimak piše kao dvije riječi (*Spàca muntàgne*), a Lusa u Piranu nalazi nadimak *Spacamonti*. Paralela je i vodnjanski nadimak *Spakasàsi* (Tekavčić 1973-1974, 170. str.), a za analogne talijanske tvorbe v. DEI s.v. *spaccare*.

92) *Spadàro* – apelativ *spadàro* (knjiž. tal. *spadaio*) označava proizvođača ili prodavača mačeva (*spàda* ‘mač’). Kao nadimak donose ga Pauletich, i Lusa (za Piran, od god. 1400. dalje; 296. str.), a u Bujama *Spadàro* je prezime u 19. i 20. stoljeću (Ugussi-Moratto 1985, 234. str.).

93) *Spasacànpage* – kao apelativ znači ‘arkebuza sa širokom cijevi’, a također i ‘proždrljivac’. Pauletich i ovdje piše *Spàssa campàgne*; drugih paralela nema. Za analognu talijansku složenicu v. DEI, s.v. *spazza-*.

94) *Spasapàn* – od homonimnoga apelativa u značenju ‘kuhani kruh sa začimima’. Imaju ga Pauletich (*Spàssa pàn*), Rosamani (*Spasapan*, kao rov. nadimak) i Lusa (*Spassapan*). To je složenica istoga tipa kao *Cagarùche*, *Scanabichi* itd., koju DEI (loco cit.) navodi međutim kao toponim (*Spazzapàn*).

95) *Stifanuòti* – neposredno ishodište nije poznato, pa se mogu navesti samo slični oblici: *Stifanìto* (Pauletich) i *Steffanùt* (Ugussi-Moratto 1985; prezime, vjerojatno furlanskoga podrijetla). Rovinjskome nadimku najbolje bi odgovaralo prezime *Stefanotti*, ali za to nemamo potvrda.

96) *Streìsa* – kao apelativ znači ‘češagija’. Taj nadimak poznaje samo Pauletich (*Streìssa*; također i *Streìssa mièrda* ‘češigovno’).

97) *Sucòn* – očito od apelativa *sucòn* ‘budala, glupan’ (tal. *zuccone*, od *zucca* ‘tikva’). Donosi ga i Pauletich.

98) *Suòpa* – od apelativa *suòpa* ‘gruda zemlje’ (s varijantama *sopa* i *zopa*, vodnjanski *topa*). Taj nadimak, koji dolazi i drugdje u Istri, Trstu i Rijeci, Pauletich navodi kao *Suòpa*, a Lusa kao *Sope*. Prema DEI odgovarajući tal. oblik *zoppa* rezultat je kontaminacije *toppa* i *zolla* (s.v. *zòppa*).

99) *Suvìta* – od apelativa *suvìta* ‘sova’, po sličnosti lica sa soviniim kljunom. Deminutiv odatle nadimak je u Vodnjanu (Tekavčić 1973-1974, 167. str.: *Suvitèyn*; Forlani-Moscheni: *Suvitèin*). IR se oblik uklapa u niz varijanata s velarnim vokalom u prvom slogu koje navodi DEI s.v. *civetta*.

100) *Taiabùschi* – od apelativa koji znači ‘drvosječa’; složenica od glagola *taià* (tal. *tagliare*) ‘sjeći’ i množine imenice *bùsco* (tal. *bosco*) ‘šuma’ (za knjiž. tal. oblik v. DEI s.v. *taglia*-). Drugih potvrda nema.

101) *Taliàn* – nadimak stare rovinjske obitelji talijanskoga podrijetla, koji ima i Giuricin Gian (279. i 284. str.), a Ugussi-Moratto nalaze ga u Bujama (1987, 285. i 294. str.). Prema DEI odgovarajući apelativ znači ‘Talijan’, ali označava i vrstu ptice.

102) *Tàrma* – kao apelativ znači ‘crv, moljac’, a i dosadnu osobu. Od drugih izvora donosi ga samo Pauletich.

103) *Trigànbe* – nadimak obitelji Budicin; složenica od broja *tri* (ven. i tal. *tre*) i množine imenice *gànba* ‘noga’. Pauletich navodi tri nadimka, *Trigànbe*, *Trigànbe jùnior* i *Trigànbe mulchièra*, Giuricin Gian daje *Reìco e Griguòrio Trigànbe* (269. str.), dok Rosamani ima varijantu *Trigambe*. Toj šaljivoj složenici odgovaraju nadimci *Treculi* i *Treoci* (Lusa), *Trilèire* (Forlani-Moscheni) i sl.

104) *Vantàfo* – nadimak obitelji Sponza; od apelativa *vantàfo* (tal. *vantaggio*) ‘prednost’. Za istu obitelj Rosamani piše taj nadimak *Vantazo*, Pauletich pak bilježi *Vantaso*.⁵ S. v. *pièrgula* Pellizzer 1992 daje i množinu *Vantàfi*.

6. Pregledani nadimci pokazuju sve fonetske karakteristike IR rovinjskoga govora (usp. Ive 1900, 1.-48. str.; Deanović 1954, 12.-25. str.; Tekavčić 1987), a to su:

1) diftong /ei/ od lat. /ī/, prvotno u otv. slogu, kasnije hiperkorektno proširen i na druge položaje: u svim nadimcima sa sufiksom *-èin*, *-èina*, zatim *Butèiso* (?), *Geìn*, *Geìra*, *Greìlo*, *Gureìla*, *Peìrula*, *Reìma*, *Seìngano*, *Streìsa*;

2) simetrični diftong /ou/ (< /ū/, s istim distrib. karakteristikama), znatno je rjeđi, npr. u *Boufo*, (*Nàne de la*) *pagoùra*, *Poùia*, *ſbrigaligoùmi*;

⁵ U Rosamanijevoj grafiji 3 transkribira fonem /dz/, a u Pauletichevu sistemu intervokalno s transkribira fonem /z/.

3) diftonzi /ie/, /uo/, prvotno od fonemã /e/, /o/, kasnije također hiperkorektno prošireni i na druge položaje: *Bigarièla*, *Castièl*, *Palisièl*, *Silièla*; *Catuòcio*, *Ciuòce*, *Ciuòr*, *Muòro*, *Stifanuòti*, *Suòpa* (*Mulchièra* ne spada amo, jer *-iera* < -ARIA).

4) refleksi /i/, /u/ za romanske foneme /e/, /o/, karakteristični za rovinjski, vodnjanski i fažanski IR govor, potvrđeni su u nadimcima *Scanabìchi*; *Cagarùche* (ako *rùca* = 'preslica'), (*La*) *rùsa* (*canpanièra*), *Papamùsche*, *Pùlpa*, *Taiabùschi*.

5) zatvaranje protoničkih vokala /e/, /o/ u /i/, /u/ vidi se u nadimcima: *Bileîn*, *Biriteîn* (ako = 'berrettino'), *Bis'ciuleîna*, *Cirigheîn*, *Citeîn* (Doria: *cetin*), *L'Amiricàn* (ako se ne radi o asimilaciji /e – ì > i – ì/), *ŷbrigaligoûmi*, *Stifanuòti* (ako je osnova *Stefano*); *Baguleîn*, *Bis'ciuleîna*, *Bucàl*, *Buntèmpo*, *Burdìto*, *Buteîso* (?), *Canuciàl*, *Cucàl*, *Culònbo*, *Curàsa*, *Gureîla*, *Mulchièra*, *Muntaròl*, *Pulènta*, *Spacamuntàgne*;

6) protivnu pojavu, tj. otvaranje obaju tih vokala u /a/, nalazimo u *Malòn* i *Calisòn*;

7) u rovinjskom je IR dijalektu razmjerno često i otvaranje postoničkoga /e/ u /a/, što se vidi u: *Davàgnamali*, *Làgrame* (*in scarsièla*), *Sfrànsaga*;

8) foneme /s/ (kao zamjenu za /ts/ i /š/) odnosno /z/ (kao zamjenu za /ž/) vidimo u nadimcima *Buteîso* (?), *Curàsa*, *Sfrànsaga*, *Spasacànpage*, *Spasapàn*, *Sucòn*, *Suvità*, *Calisòn*; *Vantàŷo*;

9) Morfologija – ukoliko se može konstatirati u nadimcima – posve je jednaka venetskoj. Muški rod jednine završava na *-o*, koje u odgovarajućim kontekstima može otpasti (*Buteîso*, *Culònbo*, *Fiòlo*, *Greîlo*, *Muòro*, *Sigàro*, *Vantàŷo*, nasuprot npr. *Calandreîn*, *Muntaròl*); ženski rod jednine završava na *-a* (*Babàna*, *Bigarièla*, *Cagàia*, *Cagaiòla*, *Ciamàta*, *Curàsa*, *Gàngula*, *Pataceîna*, *Pùlpa*, *Suvità* itd.); nastavak *-e* u jednini oba roda otpada ili se zamjenjuje nastavkom *-o*, iznimno *-i* (*Cucàl*, *Ribòn*, *ŷgrafòn*; *Cònsolo*, *Sapiènto*; *Pursìdi* /ako = *Prassedel*); nastavci množine su *-i* za muški rod, *-e* za ženski (*ŷbrigaligoûmi*, *Scanabìchi*, *Taiabùschi*; *Cagarùche*, *Papamùsche*, *Spacamuntàgne*, *Spasacànpage*). Lične zamjenice dolaze samo u nadimku *Davàgnamali* (= tal. *guadagna + me + li*), a glagoli – svi na *-à* (< -ARE) – javljaju se samo u 2. licu (prvotnoga) imperativa u složenicama *Cagarùche*, *Davàgnamali*, *Papamùsche*, *Spacamuntàgne*, *Spasacànpage*, *Taiabùschi*.

7. Nadimci nisu korpus pogodan za ilustraciju sintaktičkih pojava, pa tako u našim nadimcima nalazimo samo supstantivaciju članom (*L'Amiricàn*, *La rùsa canpanièra*), dopunu (bar formalno) posesivnu (*Nàne de la pagoûra*) ili lokalnu (*Làgrame in scarsièla*), a na temelju dubinske rečenice iz kojih su proizašle složenice *imperativ + objekt* možemo ovdje nabrojiti i primjere citirane na kraju prethodnoga paragrafa.

8. U ovdje proučenim nadimcima zastupljeni su svi glavni tvorbeni postupci, tj.

8.1. afektivne izvedenice:

1) deminutivi na *-ein*, *-eina*; *-òl*, *-òla*; *-ièl*, *-ièla*;

2) augmentativi na *-òn*;

3) pejorativi, također na *-òn*;

8.2. složenice:

1) svi primjeri tipa *Cagarùche*;

2) imenica + pridjev: *Ciamamàta*, *La rùsa canpanièra*;

3) broj + imenica: *Trigànbe*;

8.3. delokutivne tvorbe: samo *Davàgnamali*;

8.4. Izolirana je tvorba od uzvika *Geîn* (ta tvorba postoji ako stoji etimologija koju daju autori).

9. Sa semantičkoga gledišta možemo – uz razumljive rezerve – naše nadimke podijeliti ovako:

9.1. ljudsko tijelo i njegove funkcije: *Bigarièla*, *Bugàro*, *Cagàia*, *Cagaiòla*, *Cirigheîn*, *Ciruleîn*, *Gàngula*, *Trigànbe*;

9.2. životinjski svijet: *Bis'ciuleîna*, *Calàndra*, *Càsca*, *Cucàl*, *Culònbo*, *Greîlo*, *Gureîla*, *Ribòn*, *Scarpèna*, *Suvita*, *Tàrma*;

9.3. biljni svijet: *Bìrola*, *Buntènpò*, možda *Favìr*, *Malòn*, *Pastanàcia*, možda *Sàvie*;

9.4. različiti pojmovi svakodnevnoga života: *Baguleîn*, možda *Biriteîn*, *Bucàl*, *Burdìto*, *Canuciàl*, *Castièl*, *Ganipeîna*, *Gòngo*, *Mudànda*, *Mulchièra*, *Nàsa*, *Palisi-èl*, *Pulènta*, *Pùlpa*, *Scaveîa*, *Sfrànsaga*, *Sigàro*, *Silièla*, *Spasapàn*, *Streîsa*, *Suòpa*;

9.5. svojstva, navike, mane itd.: *Bileîn*, možda *Biriteîn*, *Boùfo*, *Cagarùche*, *Calisòn*, *Catuòcio*, *Ciuòce*, *Ciuòr*, *Culatòn*, možda *Galànte*, *La banbeîna*, *Làgrame in scarsièla*, *Màmo*, možda *Manceîna*, *Muòro*, *Nàne de la pagoùra*, *Papamùsche*, *Peîrula* (*Geîgi*), *Reîma*, *Sapiènto*, možda *Sàvie*, *ŷgrafòn*, *Silièla*, *Spacamuntàgne*, možda *Spasacànpage*, *Sucòn*;

9.6. rad, zanimanje itd. (i ironički): *ŷbrigoùmi*, *Scanabìchi*, *Spadàro*, *Taia-bùschi*;

9.7. rodbinski odnosi: *Fiòlo*;

9.8. funkcije, časti: *Cònsolo*, *El ri*, *Paladeîn*;

9.9. simbolički (tradicijski) likovi: *Calandreîn*, *Ciamamàta*;

9.10. osobna imena: *Ganbìl* (po Segariolu), *Nanòn* (prema tumačenju koje daju Forlani-Moscheni);

9.11. prezimena: *Babàna*, možda *Galànte*, *Stifanuòti*;

9.12. podrijetlo: *Catalàn, L'Amiricàn*, vjerojatno *Poûia, Taliàn*;

9.13. toponimi: *Manceîna*, vjerojatno i drugi, za koje međutim nedostaju podaci;

9.14. oružje i srodni pojmovi: *Curàsa*, možda *Spasacanpàgne*;

9.15. apstraktni pojmovi: *Pàce, Vantàfo*;

9.16. lokucije, uzvici i sl.: *Caciàn* i *Cacaciàn, Cìai, Davàgnamali*, možda *Geîn*;

9.17. nadimci koje bar zasada nismo uspjeli kategorizirati: *Buteîso, Geîra, La rùsa canpanièra, Muntaròl, Pataceîna, Pursìdi*.

Kako se vidi, neki se nadimci na temelju denotacijske i konotacijske strukture mogu uvrstiti u više od jedne skupine.

10. U zaključku možemo iznijeti neke rezultate prethodne analize:

10.1. Broj nadimaka u rječniku Pellizzer 1992 razmjerno je oskudan, kako u usporedbi s opsegom rječnika (preko 1100 stranica), tako i u odnosu na druge izvore kojima smo se poslužili.⁶

10.2. Velik se broj nadimaka sigurno skriva u toponomastičkim (*pònta, scùio, val* itd.) i drugim natuknicama, ali bez podataka oni se ne mogu identificirati.

10.3. Ako se prihvati tumačenje nadimka *Cìai* od tal. *c(i) hai*, u rječniku nema nijednoga nadimka slavenskoga podrijetla, dok ih svi drugi izvori u većoj ili manjoj mjeri ipak donose.

10.4. Vjerojatno je dakle da nadimci u rječniku Pellizzer 1992 ne odražavaju svo bogatstvo te onomastičke komponente rovinjskoga IR govora, pa će i na tom polju, kao i na drugima, daljnja istraživanja otkriti još mnogo zanimljiva materijala.

Navedena djela

Cernecca 1986	<i>D. Cernecca, Dizionario del dialetto di Valle d'Istria, Trst – Rovinj.</i>
Dalla Zonca 1978	<i>G. A. Dalla Zonca, Vocabolario dignanese - italiano (ur. Miho Debeljuh), Trst – Rovinj.</i>
Deanović 1954	<i>M. Deanović, Avviamento allo studio del dialetto di Rovigno d'Istria, Zagreb.</i>

⁶ Doduše, ni drugi izvori nisu obuhvatili sve: tako Giuricin Gian, npr., isključuje nadimke profesionalnih ribara (284. str.), a baš bi oni u Rovinju bez sumnje bili brojni i zanimljivi.

- DEI C. Battisti – G. Alessio, *Dizionario etimologico italiano* I-V, Firenze 1950-1957.
- Doria 1987 M. Doria, *Grande dizionario del dialetto triestino storico etimologico fraseologico*, con la collaborazione di Claudio Noliani, Trst.
- Forlani-Moscheni A. Forlani – G. Moscheni, I suranoyne de Dignan [I soprannomi di Dignano], *Istria Nobilissima* IV (1971), 253.-286. str.
- Giuricin-Gian A. Giuricin Gian, Li miefe cuntrade, *Istria Nobilissima* XXI (1988), 253.-284. str.
- Istria Nobilissima Antologija radova nagrađenih na kulturno-umjetničkim natječajima Istria Nobilissima, Trst, I. svezak 1968. – XXVI. svezak 1993.
- Ive 1900 A. Ive, *I dialetti ladino-veneti dell'Istria*, Strasbourg.
- Lusa O. Lusa, Ricerca in merito ai cognomi e soprannomi del Piranese, *Istria Nobilissima* XV (1982), 291.-306. str.
- Mirković A. Mirković, Trecento soprannomi di Valle, *Istria Nobilissima* XVI (1983), 215.-251. str.
- Pauletich A. Pauletich, I soprannomi di Rovigno d'Istria, *Istria Nobilissima* IV (1971), 173.-224. str.
- Pellizzer 1992 A. e G. Pellizzer, *Vocabolario del dialetto di Rovigno d'Istria*, I-II, Trst – Rovinj.
- Rohlf's 1969 G. Rohlf's, *Grammatica storica della lingua italiana e dei suoi dialetti: Sintassi e formazione delle parole*, Torino.
- Skok ERHSJ P. Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I-IV, Zagreb 1971.-1974.
- Tekavčić 1973-1974 P. Tekavčić, Lingvistički aspekti vodnjanskih nadimaka, *Onomastica Jugoslavica*, 3-4, 161.-177. str.
- Tekavčić 1987 P. Tekavčić, Le convergenze e le divergenze fonetiche nell'istroromanzo (soprattutto rovinese) ed i loro riflessi nei testi, *Revue de Linguistique Romane*, 51, 331.-350. str.
- Ugussi-Moratto 1985 L. Ugussi – N. Moratto, Nomi di famiglia a Buie, *Istria Nobilissima* XVIII (1985), 151.-248. str.
- Ugussi-Moratto 1987 L. Ugussi – N. Moratto, L'uso dei soprannomi a Buie, *Istria Nobilissima* XX (1987), 281.-294. str.

*I SOPRANNOMI NEL VOCABOLARIO DEL DIALETTO DI
ROVIGNO D'ISTRIA DI ANTONIO E GIOVANNI PELLIZZER*

Riassunto

Il contributo esamina i soprannomi, importante parte dell'onomastica, nei quali si riflettono la fantasia e l'affettività popolari nonché la storia e i contatti di lingue e di culture. Il corpus è il citato *Vocabolario* (Trieste – Rovigno 1992), in cui abbiamo trovato 105 soprannomi: non molti, in confronto con la mole dell'opera (più di 1100 pagine) e con certe altre raccolte consultate. Sono completamente assenti i soprannomi di origine slava (croata), presenti tuttavia, in varia misura, nelle altre fonti. Dopo i commenti ad ognuno dei soprannomi si passano in rassegna i fenomeni linguistici (fonetici, morfologici, sintattici e formativi) e nella parte finale si propone un abbozzo di classificazione semantica dei soprannomi. Dato il numero, quasi sempre superiore, dei soprannomi raccolti da altri autori, è probabile che il nostro *Vocabolario* non registri tutta la ricchezza di questa parte dell'onomastica roviginese.